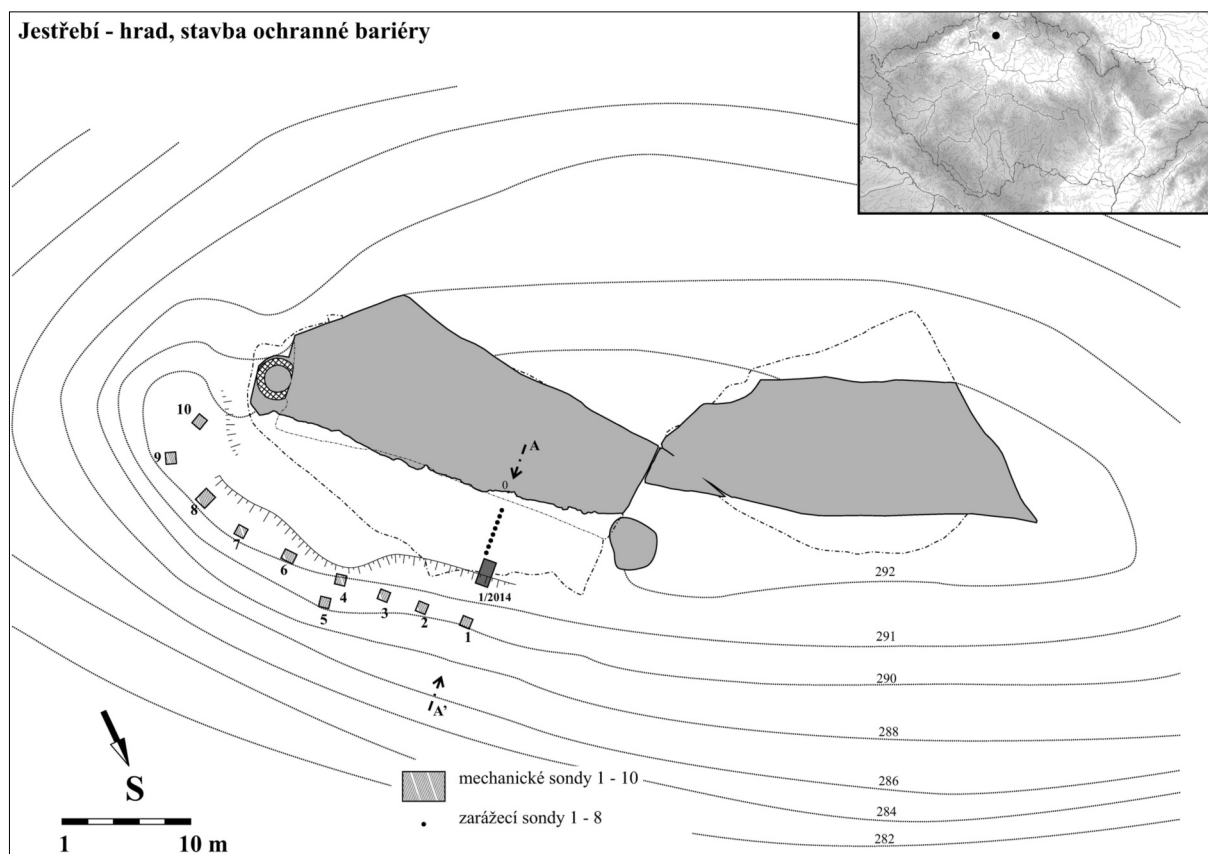

K POČÁTKŮM HRADU JESTŘEBÍ U ČESKÉ LÍPY

Vladimír Peša – Petr Jenč – Štěpán Havel – Vojtěch Novák

ÚVOD

Příspěvek informuje o výsledcích záchranného archeologického výzkumu v roce 2014 (*obr. 1*), který poskytl další poznatky k dějinám skalního hradu Jestřebí. Kastelologický výzkum hradů v okrese Česká Lípa věnoval v posledních dvou desetiletích této hradní lokalitě zvýšenou pozornost, vycházející ze snahy ztotožnit zmínky písemných pramenů se známými archeologickými lokalitami. František Gabriel s Jaroslavem Panáčkem zformulovali hypotézu, podle níž se nejstarší zmínky o Jestřebí z let 1295–1300 netýkají současné lokality, ale 2,5 km vzdáleného bezejmenného hradu v poloze Konvalinkový vršek na katastru Doksy, jehož archeologické datování je s písemnými prameny ve shodě. Podle autorů byla hradní skála opevněna až kolem roku 1400 a hrad byl obýván po celé 15. století. Po připojení Jestřebí k majetku Václava z Vartenberka v r. 1505 přestal plnit rezidenční úlohu a 1546 je poprvé uváděn jako pustý. Tomuto období dobře odpovídá početný archeologický materiál s převládající červeně malovanou keramikou a přehnutými okraji (třída 111 podle Gabriela). Pouze sporadický výskyt starší středověké keramiky vedl zmíněné autory k formulování hypotézy o následnosti dvou různých lokalit téhož jména (*Gabriel – Panáček 1994, 34 ad.; Gabriel – Panáček 2000, 16–17, 85 ad.*). Co na to říkají nové archeologické informace?

Obr. 1. Jestřebí u České Lípy. Celková situace záchranného výzkumu v r. 2014 (P. Jenč a kol.)

Obr. 2. Jestřebí u České Lípy. Hradní skála od severu se zříceným čelem a torzem původní převislé stěny

Obr. 4. Jestřebí u České Lípy. Převis na severovýchodní straně hradní skály je poslední zachovanou stranou destabilizovaného pískovcového suku

Obr. 3. Jestřebí u České Lípy. Zřícený blok s kulovou jamkou v profilu skalního lomu krátce po zřícení v r. 2009

SKALNÍ ŘÍCENÍ V R. 2009

Dne 1. října 2009 se z hradní skály zřítla západní část vrcholového bloku včetně vyzděné parapetní zídky cimbuří (obr. 2), která byla charakteristickým prvkem již z dálky viditelné lokality (Adamovič – Kaňková 2010). Při následné prohlídce jsme z rozpadlých pís-

kovcových sutin vyzvedli všechny viditelné pískovcové kvádríky a přemístili je do lapidária Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě. Na jihozápadní stranu dopadl kompaktní blok pískovce z okraje vrcholové plošiny (obr. 3), dosud z větší části pokrytý drnem, který obsahoval přinejmenším jednu tesanou kulovou jamku, zaplněnou humózním sedimentem s fragmentem středověké keramiky a mazanice. Dříve než mohlo proběhnout očištění povrchu a kompletní dokumentace, došlo bohužel ze strany obecního úřadu z obavy z dalšího pohybu zřícených bloků k jejich kompletnímu rozdrčení, čímž zanikla i tato archeologická situace.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V R. 2014

Podrobný geologický průzkum hradní skály v l. 2009/2010 vyvolal další jednání o zajištění bezpečnosti domů na úpatí hradního vrchu, jehož konečná fáze proběhla začátkem dubna 2014 a tentokrát se již týkala archeologie. Záměrem obecního úřadu bylo vytvořit ochranu na severovýchodní straně hradní skály, kde je skalní masiv na jediné straně dosud dochován v původní podobě bez odpadlých částí. Skála zde vytváří mohutný skalní převis (obr. 4), který v minulosti obepínal většinu hradní skály, jak dokládají ilustrace z 18. a 19. století (např. Gabriel – Panáček 2000). Dno převisu a přilehlé úpatí skály vytváří plošinu, pod jejíž terénní hranou byl instalován tzv. polodynamický plot (bariéra), který by měl

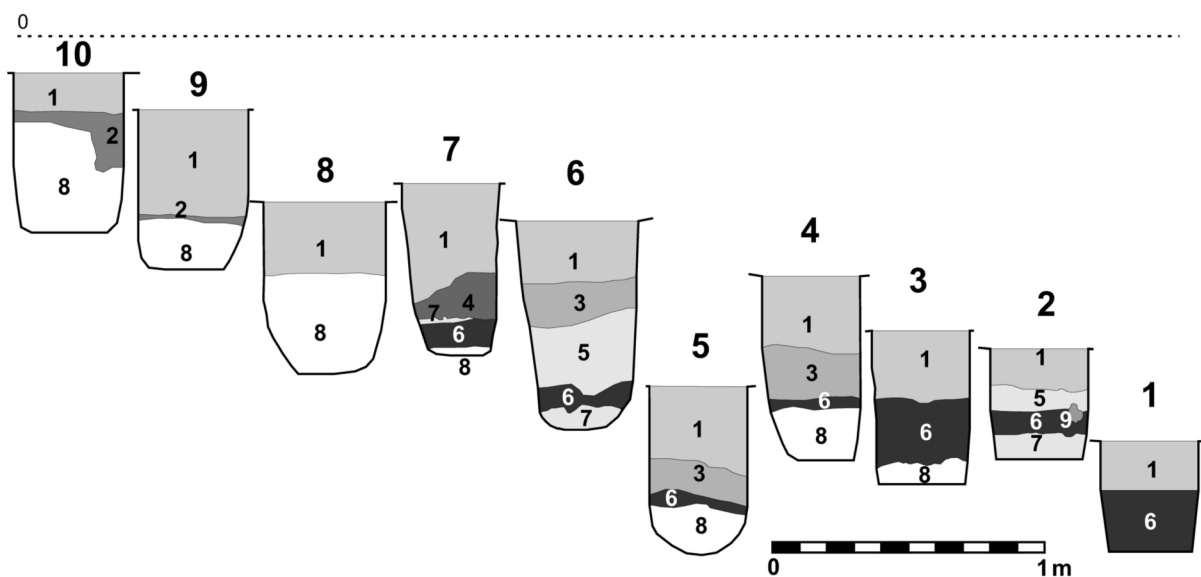
v budoucnu zachycovat uvolněné skalní bloky při případném řízení. V rámci ZAV byly provedeny tři dokumentační akce: 1) sledování výkopů mechanických sond s dokumentací vrstev svahovin a vybráním všech nálezů; 2) zjištění mocnosti a charakteru sedimentární výplně skalního převisu pomocí osmi zářezových sond; 3) položení zjišťovací sondy na rozhraní plošiny a svahu pod okapem převisu.

Z mechanických sond o hloubce kolem 1 m (obr. 5) pochází 70 zlomků středověké keramiky a početný soubor zvířecích kostí (t. č. ve zpracování), které jsou vzhledem k menší fragmentarizaci a absenci kulturních horizontů výsledkem erozních a splachových událostí a mají svůj původ nepochybně na temeni hradní skály. V souboru s převládající světlou, červeně malovanou keramikou se objevují okraje ovalené a zejména přehnuté, na Českolipsku běžné od konce 14. století a v průběhu 15. století (obr. 6:14–16). Tyto nálezy odpovídají dosavadnímu keramickému materiálu a náležejí do tzv. druhé etapy existence hradu (Gabriel – Panáček 1994).

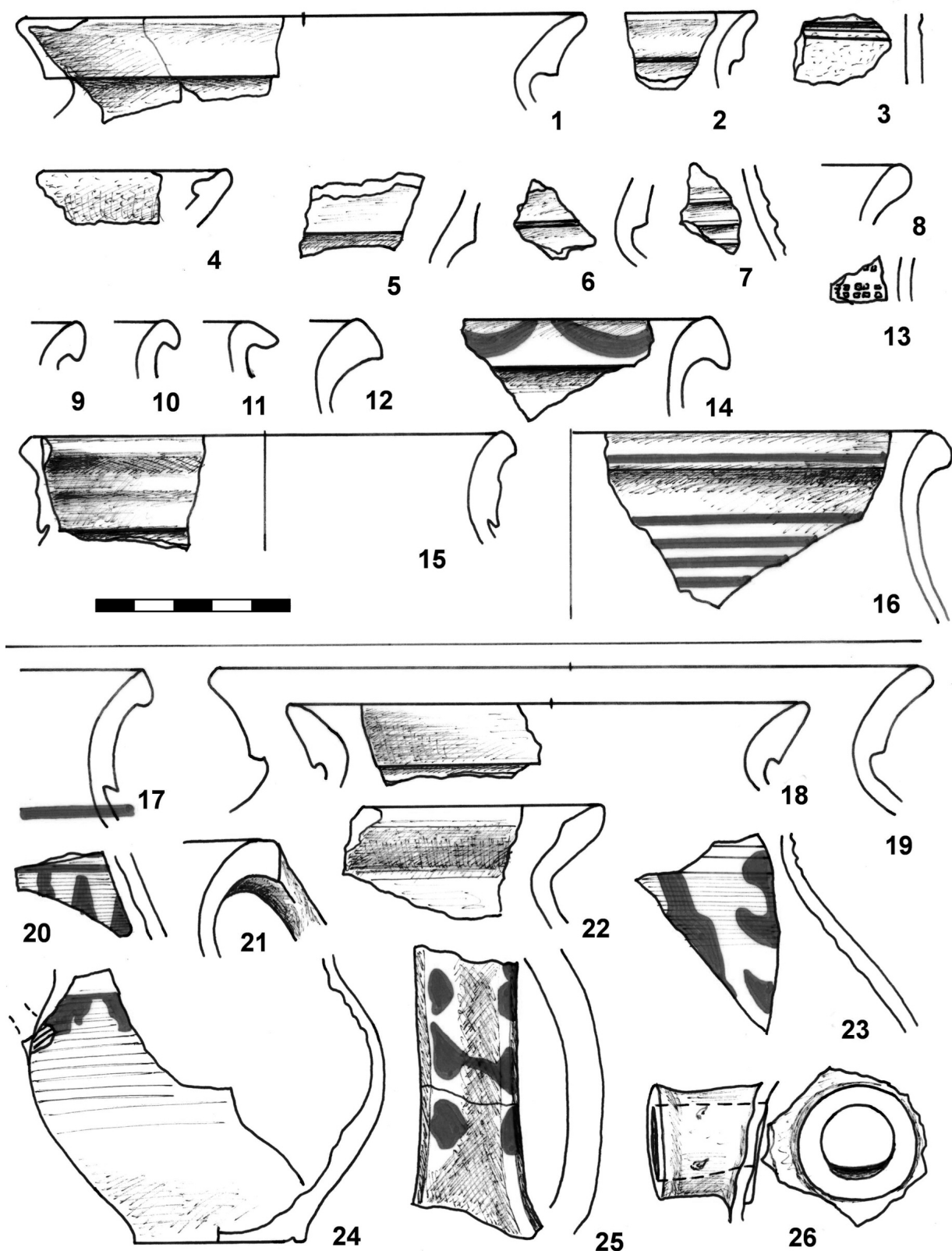
Zarážecí sondy zdokumentovaly mocnost uloženin pod skalním převisem a potvrdily ústní sdělení Jiřího Svobody (ARÚ AV ČR Brno), který zde sondoval koncem 70. let 20. století, že obsahují pouze středověké souvrství (obr. 6). V hloubce 50–100 cm pravděpodobně začíná skalní dno. K ověření vztahu stratigrafických situací a svahovin byla položena sonda 1/2014 pod okap převisu v jeho západní části. Profil je složen ze souvrství střídajících se tmavě hnědých kulturních horizontů s polohami rozpadlých pískovců a světlejšími, hnědobéžovými vrstvami. Podle tmavého zabarvení jsou nápadné dva výraznější horizonty – horní souvrství 2–5 a spodní vrstvy 7–12 (obr. 8 a 9). Oba horizonty korespondují se zvýšeným množstvím fragmentů keramiky a nepochybně představují dvě fáze intenzivnějšího využívání převisu, oddělené obdobím s menšími aktivitami. Pro bezpečnější stanovení stáří obou horizontů chybí

Vrstva	recent	glazovaná keramika	neglazovaná keramika	červená malba	okraj VS2	okraj VS 1/2	rytá výzdoba	mazanice
2	xx	3	13	-	-	-	-	-
3	x	1	74	x	-	-	-	-
4	-	3	28	x	-	-	-	x
5	-	-	10	-	2	-	-	-
6	-	-	5	x	-	-	-	-
7	-	-	28	x	1	-	-	-
9a	-	-	45	x	-	2	1	x
9b	-	-	13	x	-	2	-	-
10	-	-	2	-	-	-	-	-
12	-	-	14	-	-	-	1	-
13	-	-	3	-	-	1	-	-

Tab. 1. Sonda 1/2014 pod hradním převisem, kvadrant 1

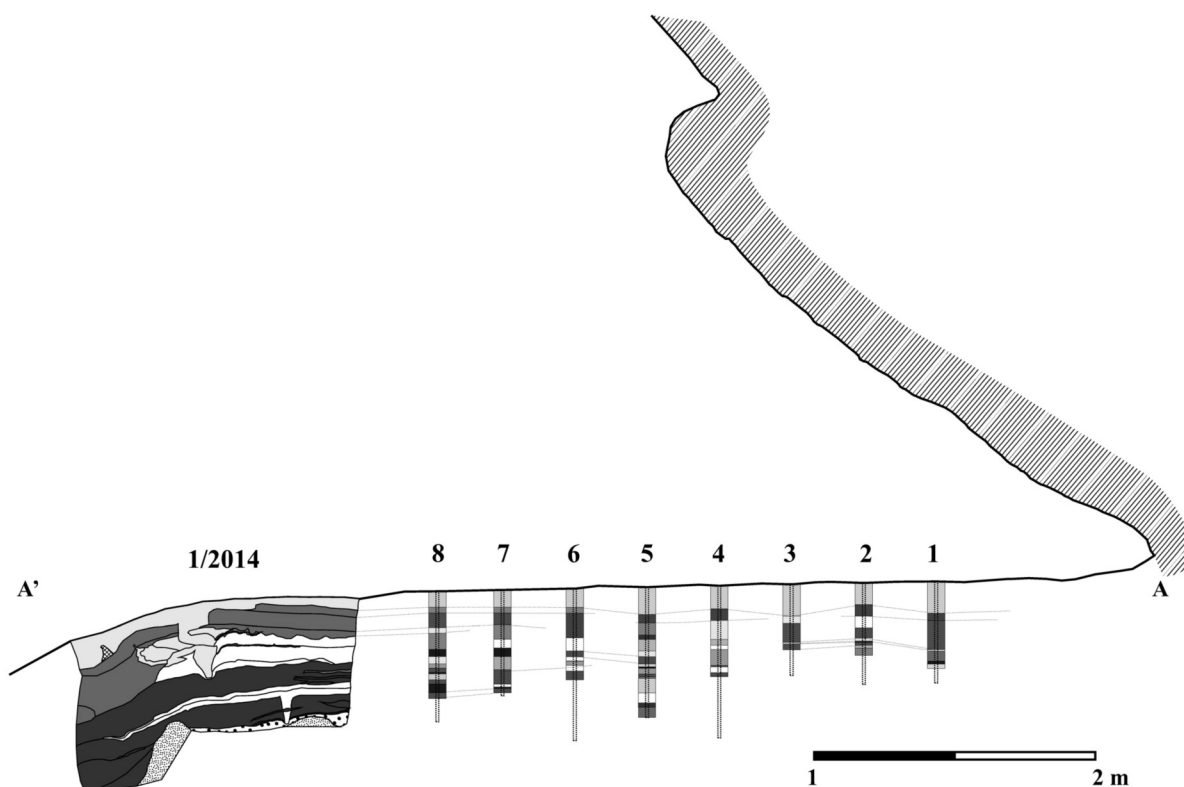

Obr. 5. Jestřebí u České Lípy. Profily mechanických sond 1–10 ve vztahu k nivelační rovině (úpatí skály pod převisem). 1 – homogenní šedá písčité zemina; 2 – okrový až rezavý písek; 3 – šedá písčité zemina promísená s jílovitou okrovou zeminou vytvářející čočky; 4 – šedohnědá písčité zemina; 5 – tmavě šedá písčité sypká zemina; 6 – tmavě hnědobéžová sypká písčité zemina; 7 – světle žlutý písek; 8 – světlý až bílý písek; 9 – pískovcový kámen. Zaměření V. Novák

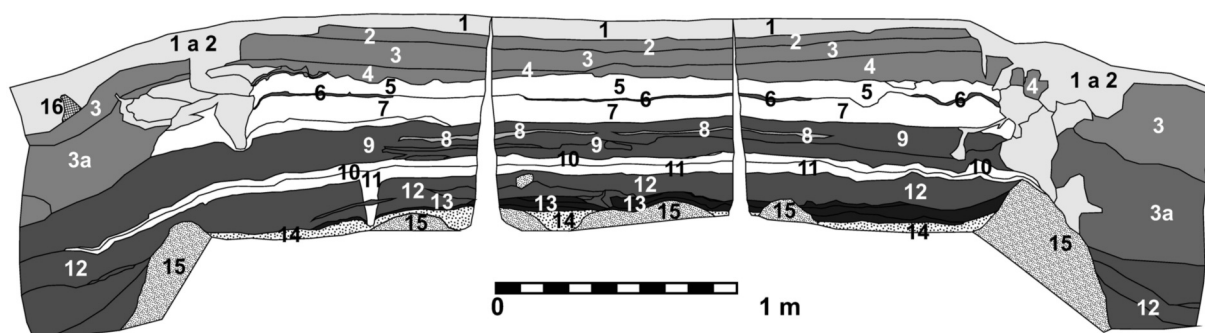

Obr. 6. Jestřebí u České Lípy. Středověká keramika. Sonda 1/2014: vrstva 9 (1–2), vrstva 12 (3), vrstva 13 (4), vrstva 8 (5–7), vrstva 7 (8), vrstva 5 (9–11), vrstva 1 (12), vrstva 2 (13); vzorek nálezů z mechanických sond ve svahu (14–16).
Kanalizace 2003: profil 1, vrstva 6 (17, 20, 23–26), mezi profily 1 a 2 (18–19, 21–22). Kresba V. Peša

dostatek chronologických znaků, zajímavé ale je, že z horních horizontů pochází několik tvarů okrajů pozdního středověku, charakteristických pro přelom 14. a 15. století a průběh 15. století (obr. 6:8–13), zatímco ze spodních vrstev jsou okraje 13. až první poloviny 14. století (nízka a střední okruží bez prožlabení, okraj s vnitřní lištou – obr. 6:1–6), doprovázené zlomky s rytou výzdobou. V obou horizontech se objevují malé úlomky vypálené mazanice (tab. 1). Mimo ochranu převisu se stratigrafie výrazně zjednodušuje a archeologických nálezů rychle ubývá.

Obr. 7. Jestřebí u České Lípy. Řez hradním převisem v místě zarážecích sond a sondy 1/2014. Zaměření V. Novák

Obr. 8. Jestřebí u České Lípy. Profily sondy 1/2014. 1 – povrchový písek, světle šedý, 0–2 cm, v kvadrantu 2; 2 – černošedá písčité zemina promíchaná s popelem, „tábornický horizont“ 2–13 cm, v kvadrantu 2 se nachází směs vrstev 1 a 2 až do hloubky 40 cm od roviny – kvadrant se nachází mimo okap, ve svahu; 3 – hnědošedá hutná písčité zemina, obsahuje velmi malé zlomky keramiky VS2, hl. 13–22 cm, v kvadrantu 1 se v této vrstvě nachází objekt zapuštěný 1,5 cm – otisk prkna; 3a – promísená homogenní šedá písčité zemina; 4 – hutný písek syté, hnědookrové barvy, hl. 22–30 cm; 5 – čistý žlutý písek, méně hutný než dřívější vrstvy, hl. 30–32 cm; 6 – tenká vrstvička oddělující 6 a 7; 7 – šedý písek, hrubší zrna, stopy bioturbace a rozpadlé uhlíky; 8 – rozpadlý bílý pískovec, nepokrývá celou plochu kvadrantu 1; 9 – povrch vrstvy klesá od Z k V v obou kvadrantech. Písčitohlinitá zemina, syká. Tvoří mikrovrstvičky, které jsou viditelné pouze na profilu a mají barvy od světle hnědé přes hnědošedou až po tmavošedou, v kvadrantu 2 je v této vrstvě zřejmě vlivem splachu méně hlinité složky, hl. 55–60 cm; 10 – hnědočervená písčité zemina, obsahuje Fe artefakt, hl. 60–65 cm; 11 – rozpadlý pískovec žluté barvy; 12 – šedý syký písek, obsahuje keramiky, hl. 72–75 cm; 13 – propálený písek přímo na skalním podloží; 14 – delitifikované skalní podloží; 15 – pevné skalní podloží a kameny; 16 – cihla. Dokumentace V. Novák

STŘEDOVĚKÉ DOKLADY OSÍDLENÍ PODHRADÍ

Stavební práce v intravilánu Jestřebí začaly být sledovány až od roku 1998 se vznikem archeologického pracoviště při VMG v České Lípě. Zatímco liniové výkopy pro Telecom v roce 1998 se dotkly pouze novověkých horizontů, při výstavbě kanalizace v roce 2003 byly odhaleny také středověké situace (Peša 2004; 2006):

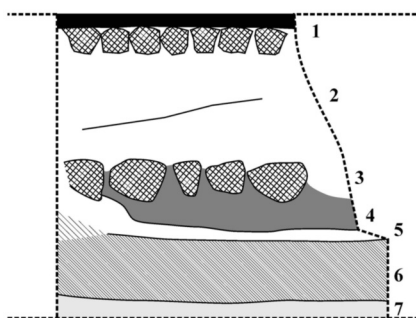
Obr. 9. Jestřebí u České Lípy. Sonda 1/2014.
Foto V. Novák

Profil 1/2003 v úseku 17–25 m od jižního nároží domu čp. 37 JV směrem (obr. 10). V hl. 110–125/130 cm (vrstva 6) šedočerný, místy až humózní písek (pravděpodobně objekt): kulturní vrstva s keramikou VS (včetně profilovaného okruží a červené malby – obr. 6:17,20,23–26) a drobnými rozpadlými kousky červeně vypálené mazanice. Další středověká keramika nalezena ve výhozu mezi profily 1 a 2/2003 (nízké i prohnuté okruží, okraj s vnitřní lištou, okraj mírně přehnutý – obr. 6:18–19,21–22).

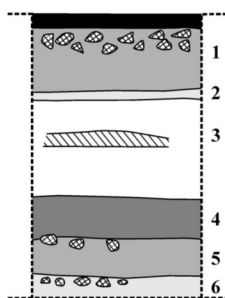
Profil 2/2003 je 30 m od SZ nároží domu čp. 37 SZ směrem (obr. 10). V hl. 105–125 cm (vrstva 5) šedočerný písek – kulturní vrstva s pískovci, vulkanity, keramikou VS-N1, zl. mazanice a železným fragmentem. Vrstva je na bázi bioturbovaná. V profilu 3/2003 o 10 m dále se kulturní vrstva již nenacházela, ale v téže úrovni byl nalezen fragment dna středověké nádoby.

Profil 8a/2003, horní okraj návsi mezi domy čp. 47, 48 a zahradou domu čp. 46 (obr. 10). Pod vrstvou trávníku a ostrohranných pískovců s vulkanity byla do červena až černa vypálená mazanice (xxxx), snad související s požárem obce v r. 1848. V horní části vrstvy, která v hl. 30–50 cm nasedá na pískovcovou skálu, se nacházely drobné fragmenty pozdně středověké a novověké keramiky v tvrdém hlinitém písku šedého až šedoběžového zbarvení. V poloviční vzdálenosti mezi kanalizační šachtou a rohem oplocení pozemku čp. 133/3 byl vybagrován velký pískovcový hmoždír (obr. 11). Z výkopu podél jižního plotu parcely 133/3 shromáždil během víkendů Ing. Václav Janoušek soubor keramiky (poloha 8c), ale výkop byl zasypan ještě před dokumentací. Podle bagristy se měl hmoždír nacházet v hloubce kolem 1 m, k nálezům keramiky chybí stratigrafické údaje. V souboru jsou dva vrcholně středověké fragmenty poklice a části hrnce s uchem bez dochovaných okrajů, další zlomek poklicky je z pozdního středověku nebo staršího novověku. Velké fragmenty nádob dokládají existenci archeologických objektů či kulturní vrstvy.

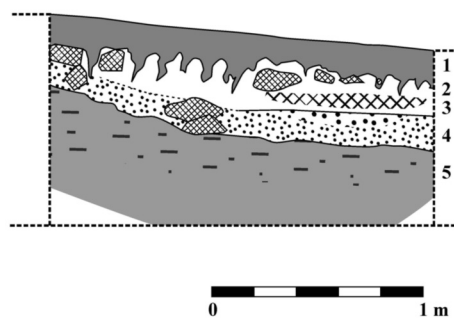
PROFIL 1/03

PROFIL 2/03

PROFIL 8a/03

Obr. 10. Jestřebí u České Lípy. Stavba kanalizace r. 2003, profily 1, 2 a 8a. Dokumentace V. Peša

Jakkoliv jsou nálezy středověké keramiky z intravilánu obce málo početné, pocházejí alespoň částečně ze středověkých kulturních vrstev, v případě profilu 1/2003 není vyloučen ani objekt. Datovatelné okrajové zlomky ukazují průřez celým obdobím středověku a snad naznačují kontinuální osídlení pod hradním vrchem počínaje 2. polovinou 13. století, zcela jistě od počátku 14. století.

OTÁZKA NEJSTARŠÍHO HORIZONTU HRADU

Hypotézu F. Gabriela a J. Panáčka (1994; 2000) o následnosti různých objektů téhož jména, uvedenou v úvodu, lze v současnosti konfrontovat s novými informacemi. V r. 2007 byla objevena dosud neznámá zaniklá středověká ves na katastru Provodín, kterou se podařilo prostřednictvím písemných pramenů ztotožnit s nejstarší fází obce Provodín. Tato ves ležela v rámci dnešního katastru výrazně excentricky a v zemědělsky málo vhodné poloze na rozdíl od pozdější nové lokace současné obce (Peša – Meduna 2013). Nacházela se však pouhý kilometr od bezejmenného hradu na Konvalinkovém vršku a podle souborů keramiky vznikla velmi pravděpodobně ve stejném období. Ves starý Provodín je nejbližší soudobou lokalitou k tomuto hradu a je možné předpokládat, že představovala jeho hospodářské zázemí, což podporují geologické a pedologické charakteristiky v této části Jestřebské kotliny. Právě tento hrad je spojován s nejstarší fází Jestřebí. Otázkou tedy je, zda vedle sebe mohly existovat hrad Jestřebí (I) na Konvalinkovém vršku a ves Provodín, anebo hrad měl název společný se vsí, a tím by bylo nutné etapu Jestřebí (I) hledat na jiném místě. V téže době – ke konci 13. století – navíc pravděpodobně existovala také dnešní obec Jestřebí, alespoň její část na východním a severovýchodním úpatí hradního vrchu.

Při posuzování keramického souboru ze současného hradu Jestřebí (II) došli zmínění autoři k závěru, že i přes malé množství starší keramiky 2. poloviny 13. století – pocházející z jediného sběru v r. 1983 – lze bezpečně datovat existenci hradu až od počátku 15. století (Gabriel – Panáček 2000, 90). Podobnou strukturu keramického materiálu přinesl ZAV v r. 2014. Zatímco v povrchových splachových horizontech nacházíme pravděpodobně převahu keramiky pozdního středověku („fáze II“ – lze-li soudit podle malého počtu okrajových zlomků), situace v sondě 1/2014 nasvědčuje složitějšímu vývoji. Dva výrazné kulturní horizonty s rozptýlenými ohništi, jejichž vnitřní členění ukazuje na delší dobu formování, jsou odděleny horizontem, který jak co do charakteru sedimentů (světlejší písek), tak četnosti keramiky dokládá určitý útlum aktivit, případně hiát v osídlení. Přítomnost keramiky v této mezivrstvě lze totiž vysvětlit v písčitém prostředí rovněž bioturbací a pohybem menších zlomků napříč vrstvami. Vycházíme-li z nečetných, chronologicky citlivějších fragmentů, mladší středověké typy okrajů (ovalený, přehnutý) jsou spojeny pouze s horní polovinou profilu (resp. horním horizontem), zatímco starší typy (nízké a střední okruží, vnitřní lišta pod hranou okraje, rytá výzdoba) se nacházejí výhradně ve spodní části – tedy ve spodním horizontu, který lze datovat do širšího intervalu 2. polovina 13. až 1. polovina 14. století. Toto zjištění samozřejmě dokládá využívání převisu a nikoliv existenci hradu. Jestliže je však převis nedílnou součástí hradní skály, a tedy areálu hradu, lze uvažovat o souběhu využití obou lokalit.

Celkovou situací je Jestřebí podobné skalnímu hradu Falkenštejn u Jetřichovic na okraji Českého Švýcarska, jehož hradní skála je rovněž situovaná na koruně vrchu. Zdejší archeologické výzkumy na vrcholové skalní plošině prokázaly opakovaně osídlení z nejmladších etap existence hradu, zatímco 13.–14. století bylo zastoupeno jen sporadicky a nedovoluje jednoznačné spojení těchto aktivit s existencí hradu (Vaněk 2006). Na konci 90.

Obr. 11. Jestřebí u České Lípy, náves. Pískovcový hmoždíř nalezený při stavbě kanalizace v r. 2003. Foto V. Štěpánský, úprava V. Novák

let minulého století nalezl V. Sojka ve výrazné erozi až ve spodní části hradního vrchu soubor velkých fragmentů středověké keramiky (rámcově 14.–15. století, uloženo ve VMG v České Lípě), která se na místo dostala s vysokou pravděpodobností z areálu hradní skály. Lze si velmi dobře představit model, kdy v průběhu života skalního hradu dochází k opakovanému vršení a odklizení odpadu z omezeného prostoru vrcholové plošiny, takže při opuštění lokality zůstává nejpočetnějším souborem právě materiál z posledních období jeho existence. Starší horizonty mohou být jednak překryty mladšími vrstvami pod hradní skálou, jednak oderodovány níže po svazích kupy, což je příklad souboru z 90. let na Falkenštejně.

Podobný model můžeme aplikovat na skalní hrad Jestřebí, kde jsou ovšem svahoviny navíc překryty mocnými uloženinami rozdrčeného masivu po skalních říčních, které od 19. století výrazně změnilly podobu hradní skály a zmenšily její rozsah asi o polovinu. Domníváme se, že spojení první fáze hradu Jestřebí se současnou hradní skálou se zdá být pravděpodobnější, než hledání stejnojmenné lokality v bližším či vzdálenějším okolí.

ZÁVĚR

Terénní zásahy v souvislosti se stavbou ochranné bariéry umožnily v r. 2014 náhled do situací na severovýchodním úpatí hradní skály. Mechanické sondy ve svahu o hloubce kolem 1 m přinesly kromě početného osteologického materiálu keramiky pozdního středověku (počátek a průběh 15. století). Zarážecí sondy pod sousedním převisem prokázaly hloubku sedimentů, která nepřesahuje příliš průměrnou hodnotu 1 m. Následná sonda tuto informaci potvrdila a naznačila, že stratigraficky lze vymezit dva hlavní horizonty využívání převisu, které odpovídají zvýšenému obsahu keramiky v kulturních vrstvách. Chronologické stáří se sice opírá jen o několik okrajových a zdobených fragmentů, ale stratigraficky se zdá být potvrzeno. Horní část profilu obsahovala okraje mladších typů (14./15. století, 15. století), zatímco spodní část poskytla okraje starší (2. polovina 13. století až 1. polovina 14. století).

Podle hypotézy F. Gabriela a J. Panáčka existoval hrad Jestřebí na dvou různých lokalitách. Zatímco starší fázi z posledního desetiletí 13. století tito autoři spojují s 1,5 km vzdáleným, dnes bezejmenným hradem na Konvalinkovém vršku, mladší fáze po zhruba stoletém hiátu koresponduje s dnešními relikty panského sídla na hradní skále v obci. Z této fáze pochází převážná většina dodnes známých nálezů z hradu Jestřebí. Objev zaniklé středověké vsi – starého Provodína – pouhý kilometr od Konvalinkového vršku v r. 2007 a jejich shodná doba vzniku do určité míry zpochybňuje spojení starší fáze Jestřebí s touto lokalitou, neboť v této době existovala také osada v místě dnešní obce Jestřebí. Výsledky sondáže pod hradním převisem doložily dva horizonty oddělené obdobími s malými (nebo žádnými) aktivitami, což je ve shodě s písemnými prameny o Jestřebí a rovněž s orientační datací obou horizontů. S odkazem na obdobnou nálezovou situaci na skalním hradě Falkenštejn u Jetřichovic, kde je nejstarší horizont rovněž málo zřetelný, se přikláníme k modelu, který předpokládá kontinuitu obou fází hradu Jestřebí na dnešním místě.

PRAMENY A LITERATURA

- Adamovič, J. – Kaňková, H. 2010: Skalní říčení na hradě Jestřebí a jeho příčiny, *Bezděz* 19, 137–162.
- Gabriel, F. – Panáček, J. 1994: Vývoj panských sídel na Horním území novozámeckého panství III, *Castellologica bohémica* 4, 27–62.
- Gabriel, F. – Panáček, J. 2000: Hradý okresu Česká Lípa. Praha.
- Peša, V. 2004: Jestřebí, stavba kanalizace v r. 2003. NZ č. j. 1996/2004, ARÚ AV ČR Praha.
- Peša, V. 2006: Jestřebí, okr. Česká Lípa, *Výzkumy v Čechách* 2003, 108.
- Peša, V. – Meduna, P. 2013: Zaniklá středověká ves u Provodína, okr. Česká Lípa, *Archeologie ve středních Čechách* 17, 227–247.
- Vaněk, V. 2006: Sídlní funkce hradu Falkenštejna. In: *Minulosti Českého Švýcarska III*. Krásná Lípa, 73–78.

ON THE BEGINNINGS OF JESTŘEBÍ CASTLE NEAR ČESKÁ LÍPA

In 2014, terrain modifications associated with construction of a protective barrier offered us a look into the situation at the northeastern base of the castle rock. Mechanical test pits which were dug into the slope and approximately 1m deep, yielded both osteological material and late medieval pottery (from the beginning and over the course of the 15th century). Test pits under the nearby overhang demonstrated sediments, whose thickness did generally not exceed 1m, and suggested that the two main periods, during which the overhang was used, could be determined stratigraphically, which corresponds with the increased amount of potsherds in cultural layers. The upper part of the profile contained rims of later types (14th/15th century, 15th century), while the lower part yielded earlier rims (second half of the 13th – first half of the 14th century).

According to earlier research, Jestřebí Castle existed on two different sites (the earlier phase from the last decade of the 13th century was associated with a 1.5km distant and currently nameless castle on Konvalinkový vršek [Lily-of-the-valley hill], the later phase, after a hiatus lasting one hundred years, was thought to correspond with today's remains of the noble residence on the castle rock). In contrast to it, the authors of this paper assume a continuity of both construction phases of Jestřebí Castle in the same place.

Fig. 1. Overall situation on the rescue excavation site of 2014

Fig. 2. Castle rock viewed from the north, with the collapsed face and remains of the original overhanging wall

Fig. 3. Collapsed block with a post-hole in the profile of the rock quarry, shortly after its collapse in 2009

Fig. 4. The overhang on the northeast side of the castle rock is actually the last remaining wall of the destabilized sandstone knag

Fig. 5. Profiles of mechanical test pits in relation to the levelling plane (base of the rock under the overhang)

Fig. 6. Medieval pottery

Fig. 7. Cross-section of the castle overhang on the spot where several probes were driven and test pit 1/2014 was excavated

Fig. 8. Profiles of test pit 1/2014

Fig. 9. Test pit 1/2014

Fig. 10. Construction of the sewage system in 2003, profiles 1, 2 and 8a

Fig. 11. Sandstone mortar found during construction of the sewage system in 2003

English by Jan Machula